

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра економічної теорії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Р. ШЕЛУДЬКО

» 08 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.8 ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітньо-професійна програма – «Облік і оподаткування»

Спеціалізація –

Факультет – обліку і фінансів

Робоча програма дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування».

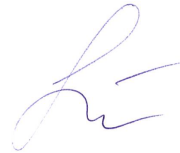
«31» серпня 2020 р. 22 с.

Розробники:

Шевченко Світлана Володимирівна, доцент кафедри економічної теорії, кандидат економічних наук, доцент.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
Протокол від «31» серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри економічної теорії,
професор

Г. ПАСЕМКО

«31» серпня 2020 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету обліку і фінансів.
Протокол від «31» серпня 2020 р. № 2.

Голова навчально-методичної комісії
факультету обліку і фінансів,
к.е.н., доцент

О. ГОРОХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування» Освітньо-професійна програма - «Облік і оподаткування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		3-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи - 13	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Лекції	
		20 год.	4
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
80	108		
		Вид контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів системи знань про історичний розвиток господарств та економічної думки країн Європейської цивілізації та розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем.

Завдання:

- формування сучасного економічного мислення та світогляду здобувачів;
- забезпечення засвоєння здобувачами знань з історичного аналізу економічних процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- систему економічних відносин в їх єдності з продуктивними силами та іншими суспільними відносинами;
- економічні закони, які управляють виробництвом, розподілом, обміном і споживанням життєвих благ у різних економічних системах;
- механізм дії і використання економічних законів на макро- і мікрорівнях для досягнення максимального соціально-економічного ефекту;
- стратегічні тенденції еволюції соціально-економічних систем у XXI столітті;

уміти:

- робити аналіз економічних явищ та процесів з метою обґрунтування нових тенденцій та моделей розвитку національної економіки;
- робити практичні рекомендації на основі здійснення аналізу та оцінки різних фінансових, господарських та організаційно-управлінських явищ у національній економіці;
- оцінювати існуючу економічну кон'юнктуру та прогнозувати стратегічний розвиток різних секторів та сфер національної економіки, виходячи з критеріїв екзогенного та ендогенного характеру;
- приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області обліку і оподаткування та в процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

Програмні результати навчання.

ПРО1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни: 1. Історія України та української культури. 2. Політична економія.

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни: 1. Мікроекономіка. 2. Філософія. 3. Макроекономіка

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наукова економічна думка доринкового періоду.

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

Термін «економіка» та його значення. Історія економіки та економічної думки як наука. Її предмет. Проблема періодизації історії економіки та економічної думки. Структура курсу історії економіки та економічної думки.

Методи дослідження історії економіки та економічної думки.

Джерела розвитку економічних ідей: об'єктивні потреби господарського життя, соціально-класові протиріччя та конфлікти, протиріччя у розвитку самої теорії.

Значення історії економіки і економічної думки для виробітки творчого мислення, загальної політико-економічної культури, попередження догматичного та кон'юнктурного підходу до проблем науки, глибокого засвоєння економічної теорії.

Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на ранніх стадіях цивілізацій.

Фази еволюції та варіації розвитку рабовласництва (східне та античне рабство). Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні функції держави.

Причини занепаду та загибелі рабовласницької системи. Зародження протофеодальних відносин (система колонату).

Господарство первісних племен на території України.

Особливості економічної думки стародавнього світу. Економічна думка Стародавнього Сходу. Вавилон, Китай, Індія як джерела економічної думки Стародавнього Сходу.

Економічна думка античного світу.

Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. –V н.е.).

Розвиток феодального господарства. Генеза феодалізму. Форми феодального землеволодіння (алод, бенефіцій, феоде). Основні риси феодального господарства.

Фінанси, гроші, кредит. Імунітети та привілеї.

Економічний розвиток Київської Русі. Процес феодалізації селян і земельні відносини.

Економічна думка середньовіччя. Джерела економічної думки середньовіччя в арабських державах, у Західній Європі, у Росії та Україні.

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V–XV ст.).

Передумови великих географічних відкриттів. Наукові та технічні досягнення. Найважливіші географічні відкриття кінця XV – XVI ст. Економічні наслідки великих географічних відкриттів. Первісне нагромадження капіталу, його джерела, методи та результати. Особливості процесу первісного нагромадження в провідних країнах світу – Англії, Нідерландах, Франції, Німеччині, США.

Меркантилізм як перша школа політичної економії. Ранній меркантилізм. Монетарна система. Пізній меркантилізм. Мануфактурна система. Меркантилізм про джерела багатства і продуктивної праці. Роль меркантилізму в подальшому розвитку економічних ідей.

Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).

Історичні умови виникнення та загальна характеристика класичної політичної економії.

Праці Уільяма Петті, його ставлення до меркантилізму. Метод Петті. Трактовка вартості. Визначення кількості грошей в обігу. Аналіз заробітної плати, земельної ренти, ціни землі та процента.

Особливості економічного розвитку Франції в XVII – XVIII ст. та їх відображення в працях П'єра Буагільбера.

Загальна характеристика школи фізіократів. Роботи Франсуа Кене. Критика меркантилізму. Економічна програма фізіократів. Теорія «чистого продукту». Трактовка продуктивності праці. Учення про капітал та класи. Аналіз процесу суспільного відтворення в «Економічній таблиці» Ф. Кене.

Розвиток фізіократичної системи в роботах А. Тюрго.

Протиріччя та значення ідей фізіократів.

Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).

Розклад феодальних відносин. Становлення та розвиток мануфактурного виробництва в Європі, галузева та територіальна структура економіки провідних країн. Буржуазні революції в Європі та США, їхні економічні та фінансові програми.

Адам Сміт як ідеолог мануфактурного періоду. Його праця «Дослідження про природу і причини багатства народів». Метод А. Сміта, його вчення про розподіл праці, обмін та гроші. Внесок Адама Сміта в розвиток трудової теорії вартості. Розподіл доходів між класами. Учення про капітал та його структуру. Протиріччя в аналізі процесу відтворення суспільного капіталу. Догма Сміта. Трактовка продуктивної та непродуктивної праці.

Епоха промислового перевороту і її відображення в економічних поглядах Давіда Рікардо. Його твір «Основи політичної економії та оподаткування». Метод

Рікардо. Розвиток трудової теорії вартості. Теорія розподілу. Учення Рікардо про прибуток, заробітну плату, земельну ренту. Рікардо про природу грошей та проблеми грошового обігу.

Змістовий модуль 2. Сучасна наукова економічна думка

Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.).

Передумови промислової революції. Промисловий переворот у Англії, його джерела, напрямки та соціально-економічні наслідки. Особливості промислового перевороту у Франції, Німеччині, США. Роль промислового перевороту в розвитку продуктивних сил.

С. Сімонді як представник класичної політекономії та дрібнобуржуазний критик капіталізму. С. Сімонді про роль держави в розвитку суспільства. Утопічні проекти реформування капіталізму. Розвиток ідей дрібнобуржуазної політекономії П. Ж. Прудомом.

Розвиток ліберальних ідей: Ж.-Б. Сей, Дж. С. Мілль, Т.Р. Мальтус.

Економічні концепції Ф. Бастіа, Ч.Г. Кері. Заснування історичної школи в Німеччині.

Джерела та зміст ідей західноєвропейських соціалістів-утопістів. Економічні погляди К.А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена.

Розвиток ідей утопічного соціалізму. Марксизм. Об'єднання німецьких земель та виникнення нової історичної школи. «Соціальний напрям». Г. Шмолер, К. Бюхер, Л. Brentano. Заперечення можливостей створення абстрактної теорії. Описовий підхід до дійсності. Обґрунтування державного втручання в економічне життя. Історичні умови виникнення маржиналізму, його основні методологічні принципи. Перші школи і концепції неокласичного напрямку політичної економії. Австрійська школа. К. Менгер, Є. Бем-Баверк, Ф. Візер. Англійський варіант теорії граничної корисності. У. Джевонс, Л. Вальрас.

Кембріджська школа. Теорія цін і доходів А. Маршалла. Учення про ціни та фактори, що їх визначають. Поняття «еластичного попиту» і «ціни рівноваги».

Економічні погляди Дж. Б. Кларка. Методологічна концепція «статистицизму» і «динаміки». Розвиток теорії граничної корисності. Теорія граничної продуктивності факторів виробництва. Концепція підприємницького прибутку.

Наступна еволюція неокласичної спрямованості. Математична школа в політичній економії. Теоретичні моделі Л. Вальраса, В. Парето.

Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).

Зародження мануфактурного виробництва. Зрушення у внутрішній та зовнішній торгівлі.

Розвиток товарності сільського господарства; обезземелення селянства та еволюція форм феодальної ренти в першій половині XIX ст. Визрівання передумов скасування кріпацтва.

Слов'янофільство та західничество. Економічна програма слов'янофілів.

Економічні погляди Я.П. Козельського.

Утопізм революційних демократів. Економічні погляди Т.Г. Шевченка.

Теорія і програма дворянського лібералізму. В.Н. Каразін.

Ліберально-буржуазна думка в Україні в пореформений період. Д.П. Журавський, І.В. Вернадський.

Тема 9. Господарство та економічна думка в період державного монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина ХХ ст.).

Прогрес світової науки, техніки і технології виробництва на межі ХІХ – ХХ ст.. Структурні зміни в економіці окремих країн та продуктивних сил світу. Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація промислового та банківського капіталу як передумови створення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Економічна програма інституціоналізму. Т. Веблен, Дж. Комонс, У. Мітчелл. Центральні проблеми інституціоналізму. Післявоєнна еволюція соціально-інституціонального напрямку. Проблеми соціального споживання та якості життя. Д. Белл, У. Ростоу. Неоінституціоналізм та індикативне планування економіки. Р. Хейлбронер про закономірності формування ринкового механізму. Індикативне планування економіки. Г. Мюрдаль: шлях до інтеграції.

Фр. Перро та французька соціологічна школа. Нова концепція ринку.

Еволюція неокласичної теорії на початку ХХ ст. Перегляд неокласичної теорії ринку. Теорія суспільного розвитку Й. Шумпетера.

Теорії монополії та конкуренції. Теорія недосконалої конкуренції Дж. Робінсон. Теорія монополістичної конкуренції Е. Чемберліна. Теорія олігополії. П. Самуельсон. Теорія врівноважуючих сил. Дж. Гелбрейт.

Економічні наслідки першої світової війни для США, Англії, Франції, Німеччини та її роль у повоєнному розвитку європейських країн. Економічна суть Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга, їхня суть та мета.

Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. та її особливості в США, Німеччині, Англії, Франції.

Криза неокласичного напрямку та перемога концепції «регульованого ринку». Економічні погляди Дж. М. Кейнса. Макроекономічна модель Кейнса. Теорія мультиплікатора. Передумови та умови «повної зайнятості». Економічна програма Кейнса. Бюджетні та кредитно-грошові важелі стимулювання ділової активності. Неокейнсіанство. Розробка концепцій економічного зростання та теорії циклу. Концепція «неокласичного синтезу».

Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина ХХ ст.).

Економічні наслідки другої світової війни для світової економіки. Створення капіталістичної та соціалістичної систем. План Маршалла. Науково-технічна революція. Зрушення в галузевій структурі провідних капіталістичних країн. Розпад колоніальної системи. Інтеграційні процеси в економіці. «Спільний ринок» як форма економічної інтеграції.

Виникнення й загальна характеристика неолібералізму. Неолібералізм Л. Мізеса. Економічні погляди Ф. Хайєка.

Ортоліберальні ідеї В. Ойкена. Методологія аналізу. Централізовано-кероване господарство. Вільне ринково господарство. Раціональний «господарський лад».

Теорія «соціального ринкового господарства». В. Рюпк, А. Мюллер-Армак, Л. Ерхард. Французька школа неолібералізму. М. Алле.

Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).

Поглиблення криз у 70–80-ті роки та їхні причини. Критика кейнсіанської концепції росту та антициклічного регулювання економіки. Загальна характеристика неоконсерватизму.

Засади неокласичної моделі ринкової економіки.

Монетаризм та теорія пропозиції в економічній політиці держави. Монетаризм М. Фрідмана у антиінфляційній політиці. «Економічна теорія пропозиції» та податкова реформа президента США Р. Рейгана. «Нові класики» кінця ХХ століття.

Теорія раціональних очікувань.

Теорія трансакційних витрат. Економічна теорія прав власності. Р. Коуза.

Теорії трансформації капіталізму. Теорія народного капіталізму. Концепція «колективного капіталізму». Концепція «соціального партнерства».

Теорії «індустріального суспільства». У. Росту, Ж. Еллюль, Р. Арон, Дж. Гелбрейт. Концепція «постіндустріального суспільства». Теорія «конвергенції».

Нове в теорії інститутів. Д. Норт. Основи синтезу неокласики та інституціоналізму. Інститути та організації.

Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці. Господарство України в 1917–1939 рр. Економічне становище України в 1917–1921 рр. Нова економічна політика в Україні. Індустріалізація та колективізація: позитивні і негативні наслідки Західноукраїнські землі в 20 –30-х роках ХХ ст. Господарство України в 1939 р. – 90-ті роки ХХ ст.

Основні напрями розвитку економічної теорії в період 1917 – кінця 20-х рр. Основні течії суспільно-економічної думки та стан їх вивчення в сучасній українській історико-економічній літературі.

Особливості розвитку економічної думки в Україні напередодні жовтневих подій і в роки «воєнного комунізму».

Економічна думка в часи переходу до нової економічної політики Основні напрями й характер еволюції економічної теорії в Україні в роки наростання державного тоталітаризму.

Характеристика економічної думки в період утвердження командно-адміністративної системи (30–50-ті роки ХХст.).

Об'єктивні та суб'єктивні причини утвердження сталінщини та формування командно-адміністративної економічної системи. Негативний вплив сталінщини

на розвиток економічної теорії. Суперечливість розвитку економічної науки в Україні.

Економічна думка 60-х – початку 90-х років ХХ ст. Осмислення процесу розвитку економічної науки. Основні напрями розробки проблем економічної теорії в українській економічній літературі 60–70-х років.

Формування в економічній літературі 80-х років засад якісно нової концепції розвитку економіки. Економічна думка українського зарубіжжя.

Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки ХХ ст.). Економіка України в період переходу до ринкової моделі господарювання. Політика реформ. Проблеми перехідного періоду. Проблеми входження економіки України у світове господарство.

Економічні дискусії перехідного періоду. Економіка незалежної України. Теоретичні основи досягнення добробуту в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	10	2	2			6	10	-	1			9
Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на ранніх стадіях цивілізацій	10	2	2			6	10	1	-			9
Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V н.е.).	10	2	2			6	10	-	1			9
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V–XV ст.).	10	2	2			6	10	-	1			9
Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).	10	1	1			8	10	1	-			9
Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга пол. XVII– перша пол. XIX ст.).	10	1	1			8	10	-	1			9
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10			40	60	2	4			54
Змістовий модуль 2												
Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок с XX ст.).	8	1	2			5	8	1	-			7
Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)	8	1	2			5	8	1	-			7
Тема 9. Господарство та економічна думка в період державного монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша пол. XX ст.).	8	1	1			6	8	-	-			8
Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	8	1	1			6	9	-	1			8
Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	8	2	-			6	9	-	1			8
Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.	10	2	2			6	9	-	1			8
Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).	10	2	2			6	9	-	1			8
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10			40	60	2	4			54
Усього, годин	120	20	20			80	120	4	8			108

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	2
2	Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на ранніх стадіях цивілізацій	2
3	Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V н.е.).	2
4	Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V–XV ст.).	2
5	Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).	1
6	Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII– перша половина XIX ст.).	1
7	Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX– початок XX ст.).	2
8	Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).	2
9	Тема 9. Господарство та економічна думка в період державного монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	1
10	Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	1
11	Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	-
12	Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.	2
13	Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).	2
	Разом	20

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, семінарів; написання рефератів; інші види занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	6
2	Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на ранніх стадіях цивілізацій	6
3	Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V н.е.).	6
4	Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V–XV ст.).	6
5	Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).	8
6	Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII– перша половина XIX ст.).	8
7	Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX– початок XX ст.).	5
8	Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)	5
9	Тема 9. Господарство та економічна думка в період державного монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	6
10	Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	6
11	Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	6
12	Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.	6
13	Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).	6
	Разом	80

9. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача навчального характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Структура індивідуального завдання: вступ, теоретичне обґрунтування, основні результати роботи та їх обговорення, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 20 сторінок.

Перелік тем:

1. Економічні ідеї рабовласницьких господарств Стародавньої Азії.
2. Економічна думка Стародавньої Греції та Риму.
3. Економічна думка середньовіччя.
4. Особливості меркантилізму у різних країнах.
5. Концепція багатства раннього та пізнього меркантилізму.
6. Історичні умови виникнення класичної школи.
7. Загальні риси та відмінності економічних поглядів У.Петті та П. Буагільбера.
8. Економічний розвиток Англії та його відображення у поглядах У. Петті.
9. Економічний розвиток Франції та його вплив на економічні погляди П. Буагільбера.
10. Історичні умови виникнення та загальна характеристика теорії фізіократів.
11. Розвиток ідей фізіократів Ж. Тюрго.
12. Аналіз процесу відтворення у «Економічній таблиці» Ф. Кене.
13. Економічне вчення А. Сміта.
14. Економічне вчення Д.Рікардо.
15. Формування та розвиток трудової теорії вартості представниками класичної школи.
16. Основні етапи розвитку класичної школи.
17. Меркантилізм як перша школа політичної економії епохи занепаду феодалізму.
18. Передумови промислової революції. Промисловий переворот.
19. С. Сісмонді як представник класичної політекономії та дрібнобуржуазний критик капіталізму.
20. Розвиток ідей дрібнобуржуазної політекономії П.Ж. Прудон.
21. Розвиток ліберальних ідей: Ж.-Б. Сей, Дж. С. Мілль, Т.Р. Мальтус.
22. Економічні концепції Ф.Бастіа, Ч.Г.Кері.
23. Заснування історичної школи в Німеччині. «Стара» і «нова» історична школа.
24. Джерела та зміст ідей західноєвропейських соціалістів-утопістів. Економічні погляди К.А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена.
25. Становлення політико-економічної системи К. Маркса.
26. «Капітал» К. Маркса як розвиток ідей і розв'язання протиріч класичної школи. Вплив «Капіталу» К. Маркса на подальший розвиток політичної економії.

27. Об'єднання німецьких земель та виникнення нової історичної школи. «Соціальний напрям». Г. Шмолер, К. Бюхер, Л. Brentано.

28. Історичні умови виникнення маржиналізму, його основні методологічні принципи.

29. Австрійська школа маржиналізму. К. Менгер, Є. Бем-Баверк, Ф. Візер.

30. Англійський варіант теорії граничної корисності. У. Джевонс, Л. Вальрас.

31. Кембріджська школа. Теорія цін і доходів А. Маршалла. Учення про ціни та фактори, що їх визначають. Поняття «еластичного попиту» і «ціни рівноваги».

32. Економічні погляди Дж. Б. Кларка. Методологічна концепція «статисти» і «динаміки». Розвиток теорії граничної корисності. Теорія граничної продуктивності факторів виробництва. Концепція підприємницького прибутку.

33. Математична школа в політичній економії. Теоретичні моделі Л. Вальраса, В. Парето.

34. Зародження мануфактурного виробництва в українських землях. Зрушення у внутрішній та зовнішній торгівлі (перша половина XIX ст.).

35. Слов'янофільство та західничество. Економічна програма слов'янофілів.

36. Економічні погляди Я.П. Козельського.

37. Утопізм революційних демократів. Економічні погляди Т.Г. Шевченка.

38. Теорія і програма дворянського лібералізму. В.Н. Каразін.

39. Ліберально-буржуазна думка в Україні в пореформений період. Д.П. Журавський, І.В. Вернадський.

40. Скасування кріпацтва в Західній Україні, його законодавче оформлення (укази від 17 квітня та 7 вересня 1848 р.).

41. Основні положення селянської реформи 1861 р. в Росії та особливості її реалізації в Східній Україні.

42. Особливості розвитку політичної економії в Україні та Росії (друга половина XIX – початок XX ст.).

43. Економічні погляди М.П. Драгоманова, Ф.Г. Оленева (Скалдин), М.М. Ковалевського.

44. Економічні погляди Ю.З. Янсона, С.Ю. Вітте, П.А. Столипіна.

45. Економічні ідеї «легального марксизму». М. Туган-Барановський, П. Струве, С. Булгаков.

46. Ліберал-народницьке направлення розвитку економічної думки. С. Южаков, Т. Осадчий, Н. Левицький.

47. Революційне народництво в Україні та Росії. Економічні погляди П.Л. Лаврова, П.Н. Ткачова, М.А. Бакуніна, землевольців, чорнопередільців.

48. Розвиток економічної теорії в роботах М.І. Зібера. Характеристика економічних поглядів С.О. Подолинського.

49. Проблеми політичної економії в роботах І.Я. Франка., П.А. Грабовського.

50. Питання економічного та суспільно-політичного розвитку України в творах Лесі Українки та М. Коцюбинського.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словесні** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її обробка, графічно-схематичне зображення інформації).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Семестровий екзамен – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням екзамену є перевірка розуміння

здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

12. Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота													Екзамен	Сума
Змістовний модуль 1						Змістовний модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	30	100
10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Пасемко Г.П. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Беседіна та ін. – Харків: ХНАУ, 2020. – 243 с.

2. Пасемко Г.П. Історія економіки та економічної думки. Методичні рекомендації для семінарських занять і самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 075 «Маркетинг» / Г.П. Пасемко, Г.Є. Беседіна. - Харків: ХНАУ, 2020. – 30с.

3. Пасемко Г.П. Словник з дисциплін економічної теорії / Г.П. Пасемко, Г.Є. Беседіна, С.В.Шевченко. – Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2011. – 125с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Бартенев С.А. История экономических учений / С. А. Бартенев. - М.: Экономист, 2005. – Гл. 21, 23.

2.Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / М. Блауг. – М.: Дело,

1994. – Гл. 16.

3. Бор М.З. История мировой экономики: конспект лекций / М. Бор. – М.: Дело и Сервис. 2000. 496с.

4. Економічна історія: Лекції / Н.О. Тимочко, О.А. Пучко, Л. М. Рудомьоткіна та ін. – К: КНЕУ, 2000.

5. Економічна історія Західної Європи та Америки: Навч. посібник / А.А.Ткаченко. – Запоріжжя: Прем'єр, 1998.– 352 с.

6. История экономики. Учебник / Под. Ред. О.Д. Кузнецовой и И.Н. Шапкина. – М.: Инфра-М, 2001. – 384с.

7. История мировой экономики: Учебник / Под. ред. Г.Б. Поляка, А.Н. Марковой – М.: ЮНИТИ, 2001. – 727с.

8. История экономических учений / Под. ред. А.Г. Худокормова. – М.: Инфра-М, 1999. – 733с.

9. Історія економічних вчень: підручник / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін. – К.: Знання, 2004. – 1300с.

10. Історія економічних учень / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін. К.: КНЕУ 2001. 564с.

11. Історія економічних учень: підруч. / [Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко, А. М. Поручник та ін.] ; за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 1999. – Розд. 13.

12. Історія економічної думки України: навч. посібник / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.

13. Історія економічної думки: навч. посібник / Л.Я. Корнійчук, А.М. Поручник, Н.О. Татаренко та ін. – К.: Фенікс, 1999. – 415с.

14. Історія України: Курс лекцій: навч. посібник. Кн. 1-2. / Л. Мельник, В. Верстюк, М. Демченко та ін. – К., 1991, 1992.

15. Кейган Ф. Монетаризм / Ф. Кейган // Экономическая теория. Энциклопедия «Новый Полгрейв». – М.: ИНФРА-М, 2004. – С. 553–565.

16. Ковальчук В.М. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазаревич, М.І. Сарай. – К.: Знання, 2008. – Розділ 16.

17. Конотопов М.В. История экономики. Учебник. / М.В. Конотопов, С.М. Сметанин. – М.: Академический проект, 2001. – 528с.

18. Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу / Б.Д. Лановик, З.М. Матисякевич, Р.М. Мажейко. – К.: Вікар, 2001. – 477с.

19. Лановик Б. Д. Економічна історія: [курс лекцій] / Б.Д. Лановик, М.В. Лазаревич. – К.: Вікар, 2005. – Лекція 2.

20. Нестеренко О.П. Історія економічних вчень: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2000.

21. Пасемко Г.П. Історія економіки і економічної думки: навч. посібник / Г.П. Пасемко, В.В. Олянич / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2007. – 367 с.

22. Редер М. У. Чикагская школа / М. У. Редер // Экономическая теория. Энциклопедия «Новый Полгрейв». – М.: ИНФРА-М, 2004. – С. 48–60.

23. Ткаченко А.А. Економічна історія Західної Європи та Америки / А.А. Ткаченко.– Запоріжжя: Прем'єр, 1998. – 352с.

24. Україна і світ: Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: навч. посібник / За ред Б.Д. Лановика. – К., 1994. – 628с.

25. Юхименко П.І. Історія економічних учень: навч. посібник / П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. 3-тє вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2002. – 514 с.

26. Ядгаров Я. С. История экономических учений / Я. С. Ядгаров. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 320с.

27. Ядгаров Я.С. История экономических учений / ЯгС. Ядгаров.– М.: Инфра-М, 2001. – 480с.

Додаткова

1. Веблен Т. Теория праздного класса/ Т. Веблен / – М.: Прогресс, 1984.– 356с.

2. Грушевский М. Очерки истории украинского народа / М. Грушевский / – К., 1990. – 896с.

3. Долан Э. Деньги, банковское дело и кредитно-денежная политика / Э. Долан, К. Кемпбелл, Р. Кемпбелл. – Л., 1991. – 448 с.

4. Долан Э. Рынок: микроэкономическая модель / Э. Долан, Д. Линдсей. – СПб, 1992. – 496с.

5. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Академія, 2001. – 848с. – Т.2.

6. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Академія, 2000. – 864с. –Т.1.

7. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Академія, 2002. – 952с. – Т.3.

8. Економічна теорія: навч. посібник / Ю.А.Полтавський, Г.П. Пасемко, О.С. Філоненко та ін. – Х.: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2009. – 414с.

9. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – М.: Прогресс, 1978. – 568с.

10. Кене Ф. Избранные экономические произведения / Ф. Кене. – М.: Соцэкгиз, 1960. – 156с.

11. Кларк Дж.Б. Распределение богатства / Дж.Б. Кларк. – М. – Л., 1934.– 253с.

12. Ленин В.И. Империализм как высшая стадия капитализма / В.И Ленин / Полн. собр. соч. – Т.27. – С.299 – 426.

13. Ленин В.И. О кооперации / В.И Ленин / Полн. собр. соч. – Т.45. – С.369 – 377.

14. Леонтьев В.В. Экономические эссе. Теории, исследования, факты и политика / В.В. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1990. – 458с.

15. Майовець Є.Й. Теорія аграрних відносин / Є.Й. Майовець. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 276 с.

16. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: в 2-х т.; пер. с англ. 2-го изд. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – М.: Республика, 1992. – 685 с.

17. Макуха С.М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації / С.М. Макуха. – Харків: Легас, 2003. – 352 с.

18. Маркс К. К критике политической экономии. / К. Маркс. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – 2-е изд. – Т.13. – М.: Госполитиздат, 1959. – 517 с.
19. Маркс К. Капітал: Т.1 / К. Маркс. // Маркс К., Энгельс Ф. Твори: –2-ге вид. – К.: Держполітвидав УРСР, 1969. – Т.23. – 601 с.
28. Маршалл А. Принципы политической экономии. Т.1–3. – М.: Прогресс, 1983 – 1984. – 789с.
20. Милье Дж. С. Основы политической экономии; пер. с англ. / Дж.С. Милье. – М.: Наука, 1980. – Т.3. – 472 с.
29. Митчелл У.К. Экономические циклы. Проблема и ее постановка / У.К. Митчелл. – М. – Л.: Госиздат, 1930–257с.
30. Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних відносин: Підручник / За ред. А. Філіпенка. – К., 1992. – 826с.
21. Пасемко Г.П. Политическая экономия: учебное пособие / Г.П. Пасемко, Г.Е.Беседина. – Харьков, 2011. – 268с.
22. Пети В. Классика экономической мысли: сочинения / В. Пети, А. Смит, Д. Рикардо и др. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. – 209с.
31. Петти В. Экономические и статистические работы / В. Петти. – М.: Соцэкгиз, 1940. – 657с.
32. Пивовар С. Всесвітня історія. Новітній період 1945–1997 рр. / С. Пивовар, А. Слюсаренко, С. Стельмах. – К., 1998. – 587с.
33. Політична економія: навчальний посібник (В 2-х частинах) / Т.М. Лозинська, Г.П. Пасемко, О.М. Супрун та ін. – Х.: ХНАУ, 2011. – 584 с.
33. Прудон П. Собственность – кража: мысли о собственности / П. Прудон. – М., 1906. – 588с.
34. Рикардо Д. Сочинения / Д. Рикардо. Т.1. Начала политической экономии и налогового обложения / ред. пер. М.Н. Смит. – М.: Госполитиздат, 1955. – 360 с.
34. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Дж. Робинсон. – М.: Прогресс, 1986. – 258с.
35. Самуэльсон П. Экономика: пер. с англ. / П. Самуэльсон, В. Нордхаус. – М.: БИНОМ, 1997. – 800 с.
36. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон. – М. : НПО Алгон, 1992. – Т.1.– 488 с.
37. Сисмонди Ж.С. Новые начала политической экономии или о богатстве и его отношении к народонаселению / Ж.С. Сисмонди / Т. 1, 2. – М., 1936 – 1937.
38. Словник з дисциплін економічної теорії / Г.П. Пасемко, Г.Є. Беседина та ін. – Х.:ХНАУ. – 2011. – 124с.
39. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: Соцэкгиз, 1961. – 408 с.
40. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии: Экономические софизмы. Экономические гармонии / Ж. - Б. Сей, Ф. Бастиа. – М.: Дело, 2000. – 293 с.
41. Туган-Барановский М.И. Основы политической экономии / М.И Туган-Барановский. – М.: РОССПЭН, 1998. – 380 с.

42. Туган-Барановський М.І. Паперові гроші та метал / пер. з рос., наук. ред., передм. М.І. Саблук. – К.: КНЕУ, 2004. – 198 с.
43. Туган-Барановський М.І. Політична економія: Курс популярний / М.І. Туган-Барановський. – К.: Наук. думка, 1994. – 264 с.
44. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М.: Дело ЛТД, 1999. – 864 с.
45. Філоненко О.С. Аграрні відносини: зміст, розвиток, майбутнє / О.С. Філоненко. – К.: Урожай, 1996. – 208 с.
46. Фридмен М. Количественная теория денег / М. Фридмен / – М.: Эльф-Пресс, 1996.
47. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне. – М.: Новости, 1991. – 704 с.
48. Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции (Реориентация теории стоимости) / Э. Чемберлин. – М.: ИЛ, 1959. – 658с.
49. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: у 3 т. / Д.І. Яворницький. – Львів, 1990. – 897с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Президент України – <http://www.president.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національний банк України – <http://www.bank.gov.ua/NBU/>
5. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/ukr/>
6. Рада національної безпеки і оборони України – <http://www.rainbow.gov.ua/>
7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
8. Національна академія державного управління при Президентіві України – <http://www.academy.kiev.ua/>
9. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України – <http://www.kbuara.kharkov.ua/>
10. Національна бібліотека України В.І.Вернадського – <http://www.nbuv.ua/>
11. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка – <http://www.korolenko.kharkov.com/>
12. Асоціація міст України – <http://www.auc.org.ua/>
13. Інститут реформ – <http://www.ir.org.ua/docs/Abetka/>
14. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua> - (вихід на всі міністерства і відомства)
15. Київський центр Інституту Схід - Захід – <http://www.ewi.org.ua/>
16. Леонтівський центр стратегічного планування” – <http://www.citystrategy.leontief.ru/>
17. Мережа аналітичних центрів України – <http://www.intellect.org.ua>

18. Національний інститут стратегічних досліджень –
<http://www.niss.gov.ua/resources.html>
19. Проект «Институт Евроград» – <http://www.eurograd.spb.ru/>